

כה רבות, עוד הגבירה את הגאות. ורק למחרת יום חתימת חוזה שביתת-הגוש האחד רון דפקה המציאות החדשה, שלא היתה חד-שה כלל, על ידי הדלת.

אולם דיירי הבית סירבו להתעורר. מה היה מצב זה? היתה זאת מציאותה של מדינה קטנה, חסרת חומרי-גלם, חסרת נפט ופחם, בעלת תעשייה דלה ומיושנת, חקלאות שעלתה ביוקר. מדינה זו יצרה רק חלק קטן מצרכיה, נאלצה להביא את יתרם מן החוץ בלי כל יכולת לשלם עבורם. נוצר פאראדוקס: כושר היצור של המדינה דמה לארץ קטנה ונחשלת, מסוג אל-בניה. אולם רמת המחיה, אשר בני אותה הארץ התרגלו לה, היתה כמעט זו של הארץ העשירה והיצרנית ביותר בעולם, ארצות-הברית של אמריקה.

הפתרון היה אכזרי ויחיד: להוריד באופן קיצוני את רמת המחיה, לחזור לתנאי הצנע של לפני העלייה הגרמנית, לעבוד עבודה מאומצת, עשר שעות ליום, עד שיווצר בסיס כלכלי בריאה. אולם שום אדם ביישוב לא העז לומר זאת, ואיש בציבור גם לא היה מקבל את דבריו.

ואז התפתחה ביישוב תופעה של שחיתות קולקטיבית שהיא כמעט חסרת-תקדים בעולם. הישוב הביא עלייה גדולה של יהודים חסרי כל. עלייה זו הגדילה בהרבה את חשבון הצרכים של המדינה, בשמה של עלייה זו יצאו אלפי שליחים לאסוף תרומות בשיעור הגבוה ביותר שיש. חלק גדול ממנו בוזבו כדאי לסתום את התור בין רמת-המחיה המיושנת של הישוב הוותיק ובין מריון עבודתו החדשה.

אימפריות גדולות חיו בעבר על חשבון ילדיהם ומושבות. מדינת ישראל יצרה חידוש: היא היתה במידה רבה על חשבון ה-עולים החדשים שיישבו במחנות האוהלים.

כובש הקסטל מת

שחיתות כללית זו היתה הרקע לשחיתות

הפרטית. לזו היו שרשים הרבה יותר פשוטים. גם אחרי עליית רמת המחיה הכלכלית עוד חיו האידיאלים הישנים של התנדבות והתמסרות בקרב הנוער, ההתיישבות העובדת וכמעט כל שכבות העם. הם לא התבטאו רק במעשיהם של בודדים בארגוני המחתרת. הם התבטאו גם בתופעה הנדירה שמוסדות הישוב, הסרי כל תוקף של ביצוע וכפייה, שהטילו מסים למען הבריאות, החינוך וה-הגנה, גבו אותם בהצלחה, בורגנים ופועלים שילמו ביד רחבה מסי התנדבות אלה, בה-בינם את חשיבותם למען הגשמת האידיאלים הלאומיים.

התנדבות זו הגיעה לשיאה במתח הגדול של מלחמת העצמאות. אלפי צעירים מתנד-בים זרמו לשורות-המזוהות של החזית, ור-בבות קשישים שילמו ביד רחבה את חשבון הכסף, כובש הקסטל, מלווה השירות, היו מופת לכולם. כלשון הכרוז: הארץ כולה היתה חזית.

בתנאים נוחים יכלה רוח זו להימשך גם למחרת היום. החזית יכלה לעבור מחורבות נגבה לבתי-המלאכה ולשדות המשק. במקום צבא החיילים יכול היה לקום צבא החלוצים החדשים, בני המשק החדש במדינת המיל-יוגרת.

זה יכול היה לקרות. וזה לא קרה.

בן השכן קבל גיזם

אפשר להלביש את המיפנה בלבוש דר-מטי. אפשר לומר שהוא התחיל כאשר החייל הקרבי הראשון פגש במשמט הראשון ש-שה חיל בעורף. אולם העובדה היתה אפורה מאד: בתקופה מסוימת, באמצע המלחמה, חדל הקומץ הנבחר של נושאי התנדבות להיות דוגמה מושכת לאחרים. מנגנון שלם של מדינה קם בעורף, והוא לא היה מנגנון של מתנדבים ברוח. הסימטה החדשה היתה: "עכשיו יש לנו מדינה, עכשיו אין צורך במתנדבים!"

המשבר חל בחייו של כל פרט ופרט. הוא חל בחייו של החייל הקרבי שבא לחופשה, שמע תוכחה מפי אמו, אשר הצביעה על בן השכן שנתמנה פקיד בשגרירות בווינגטון מפני שהיה חבר מפלגה. הוא חל בחייו של הבורגני שהחל שומע פתאום את חבריו מת-פארים וזוכים לתהילה אחרי שהצליחו להשי-תמט מלקחת חלק בעול הכלל. הוא חל בחייו של חבר הקיבוץ, שראה את חבריו הופכים שליחים ופקידים גבוהים במנגנון השלטון החדש, חיים חיי-מתורת שלא ידעום מעולם.

טבעו של התליך כזה שהוא הופך קיצוני יותר ויותר מיום ליום, כשמתחיל מירון השחיתות וההתפרקות שוב אין מעצור לו. משך שנים לפני כן היה המתנדב גיבור הכלל. הדבר התבטא לא רק בסיסמות. הוא התבטא בצורה מוחשית שראה את חבריו של פרט. הגאפיר בעל הקולפאק בימי כופר-הישוב זכה להערצת הבנות בשכונה — לא הצעיר שישב במשרד של חברת ביטוח. איש זה פלמ"ח בחופשתו זכה להערצת חוג מכיריו ולקנאתם הנסחרת והגלויה. הוא היה מלך בחברה. גם אנשים אפורים ניסו להעמיד פנים כאילו היו לפחות חברי מחתרת חשו-בים. ואם לא היו, היה נאלצים למצוא לעצ-מם ולאחרים תירוצים וצידוק.

מציאות חברתית זו היא שהולידה שירים ופומגים, מנתן לאחרמן ועד חיים חפר. היא שהולידה זרם בלתי-פוסק של צעירים יחידי סגולה. זרם זה היה תמיד קטן, מסב-עו. אולם אותם מטיים כפי את רוחם על הכלל. הם היו מנהיגיו הנפשניים.

עתה השתנתה המציאות מן הקצה אל הקצה. אלה שהיו אתמול גיבורים לאומיים היו עתה בעיני חבריהם, ולכסף גם בעיני עצמם, טפשים. החכם היה המשמט, רוזף הגיבם, האיש שידע "להסתדר", הסוחר בשוק השחור, חבר המפלגה שהיה לו דוד במקום הנכון. אם פעם היה נאלץ המשמט למצוא תירוץ מדוע אינו נמצא בשרות, הרי עתה נאלץ איש הפלמ"ח או איש האצ"ל לשעבר לגמק מדוע הלך בדרכו המטופשת,

במקום לחשוב על עתידו, ללמוד ולהתקדם בחיים.

האשה הפכה ליידי

בתהליך חברתי מורכב קשה להניח את האצבע על מקום אחד ולומר: כאן זה הת-חיל. אפשר לומר: כראשי עיר, כן יושביה. אפשר לומר גם: כיושבי עיר, כן ראשיה. אולם אין ספק ששום משטר אינו יכול להשתמש מן האחריות לאוירה הציבורית הנוצרת בתקופת שלטונו. צמרת הישוב וה-מדינה החדשה חייבת לשאת באחריות הרא-שונה לכל הנעשה.

צמרת פירושה כל הקובע את האוירה ה-ציבורית: הסופרים והעיתונאים, המורים והרופאים, אנשי הצבא ופעילי המנגנון, וב-ראש וראשונה פירושה: הפנהגה הפוליטית, ראשי כל המפלגות, פקידיו כל המוסדות. הצמרת, שהנהיגה את הישוב מאז ימי העלייה השניה ועד תום מלחמת העצמאות, עשתה הרבה בתקופת חייה. היא נאלצה וגם היתה מוכנה להסתפק במועט, לחתור על כל הסממנים החיצוניים הרגילים בממשלה סדירה ושלטון אפרים בממשלה בדרך. אנשיה חיו בתנאים מדולדלים, ההכנסות היו מעטות. סופרים ועיתונאים היו פרוליטרים. פקידיו המוסדות קבלו משכורות נמוכות, לעתים קרו-בות באיחור זמן. המתח החלוצי הכיל השתקף במתח הצמרת. היתה זאת מתיחות של שנים רבות.

אולם היתה לצמרת זו חולשה אחת יסודית: היא לא יכלה מעולם להשלים עם העובדה שאי-פעם תצטרך לפנות את מקומה לצמרת חדשה, צעירה יותר, המוכשרת לשאת בהת-להבות חדשה בתפקידים חדשים. היא דיכאה כל ניסיון של צעירים להגדיר את עצמם הגדרה חדשה, להתגבש ולהתחשל תוך כדי מציאת ערכים משלהם. שום תנועת נוער לא נסבלה. במקום זה קמו מכוונות מפלגתיות, שהוציאו משכונת-פח "צעירים" לפי דפוס אחיד — הדפוס של הזקנים.

בתנאים גורמליים היתה הצמרת הישנה מסתלקת ביום נצחונה הסופי. אנשיה היו יכולים להתמסר מעט לנוחיות החיים. אנשים צעירים, המסוגלים להקריב קורבנות ולהל-היב אחרים להקריב קרבנות, היו עומדים באור הרוקד ומשמשים מופת אישי.

אולם שום הנהגה חדשה לא קמה. ההג-הה הישנה, העייפה והרצוצה, המשיכה לא-חזו בידיים רוטטות בהגה. והוא לא היתה עוד מסוגלת להקריב קרבן.

לאנשים אלה קרה משהו. אחרי עשרות שנות מלחמה וזמאץ השתרעה למרגלותיהם הארץ המובטחת. הם רצו להנהיג מפרי עמלם. גם כן גרפו אתם המעטים את הרי-בים. השר הראשון שרצה להיות מיניסטר, בדירה יפה עם מכונת מהודרת, קבע דוגמה. האשה הראשונה שרצתה להיות ליידי, להת-לבש בבגדים מפוארים ולערוך מסיבות מהיר-דרות, קבעה דוגמה גם היא. אנשים אבאו מבתים קטנים בגיטו וחיו כל ימי חייהם בתנאים דחוקים, יכלו פתאום לזכות בכל הנאות החיים.

היה זה מבחן גדול. ומלבד בודדים הם לא עמדו במבחן זה.

אי ש המדבר באסעדה

המחזה של חלוצי האתמול שהפכו פתאום העתקים של באשאים מצריים או לורדים בריטיים, יכול היה להיות קומי. אפשר היה להתייחס אליו בסלחנות, לזכור את כל אשר קדם לו. אולם היה זה מעשה טראגי — טראגי למדינה ולעמיתה.

בשעה שהיתה דרושה הנהגה שתוריד באר פן חמור את רמת המחיה של הכלל, וש-תתן דוגמה אישית בהליכותיה, ראה העם עדה של עסקנים שעברו על פניו ביעף במכוניות מצוחצחות, שעברו לשיכונים חד-שים, שהופיעו במלבושים מהודרים במסי-בות רשמיות ופרטיות. כשקיבל ראש-הממ-שלה כמתנה מכונית מחברה פרטית, היה זה מעשה קטן של אדיבות. אולם קשה היה לדרוש מן העם הפשוט שיהדק את חגורתו ויעבוד כפליים אחרי דוגמה כזאת.

בכל רחבי העולם התפרסמה המדינה כקב-צנית החייה כולה על תרומות של יהודים אמריקאים, קבצנית הפותחת שגרירויות מהיר-דרות. מתחרה עם המדינות העשירות בעולם בכל הופעה דיפלומטית. תיירים ראו את הר-חובות ההומים ממכוניות-הדהר, אשר אר רור-אים דוגמתן אלא בארצות-הברית או בארצות המזרח המנונות. הכל דמה לאדם שרעב במדבר משך שנים עד שנודמן למסעדה מפוי-ארת. אנשי התרבות במסעדה אכלו בהתאפי-קות. אולם איש המדבר הנפל על השולח-נות וזלל בקולו קולות.

שערוריה - באישת הידיב

מן לב זרמה השחיתות לעורקי הגוף ה-ל-אומי, לא פסחה אף על אבר אחד.

בודינגר: שומר החוק

המשפט: הקצין יצחק בודינגר והממונים עליו לא פעלו למען השמירה על החוק והסדר, אלא כדי למלא את שאיפותיה הפוליטיות המיוחדות של מפלגת-פועלי-ארץ-ישראל, שהיתה או הלוחמת העי-



עוזר-מפקח-מחוזי בודינגר למפקד הפעולה, הפתעה קטנה

של פני 275 ימים התקרבה סירת כבאים על נמל חיפה עמוסת שוטרים לא-ק-תל-אביב. על סיפון האניה היה צוות מל-חיים שובתים. על הגשר עמד אייק, מפקד-ספינת המעפילים האגדית יציאת אירופה 1947.

הסירה התקרבה, שלחה סילון מים אדיר לעבר הצוות השובת. פרץ קרב שנמשך שעות רבות, הפיל כמה פצועים, גרם למהומות המוניות בחיפה התחתית ולעשרות מאסרים.

האיש שניצח על הפעולה הזאת היה קצין משטרה אמיץ וחוקפני, בלונדי והכול עינים — יצחק בודינגר. כעבור כמה שבועות הופיע כעד ראשי בתביעה הפלילית נגד המלחים שנאשמו בתקיפת שוטריה. אולם השופט הכין לו הפתעה. הוא קבע כי הפעולה היתה מתחילתה

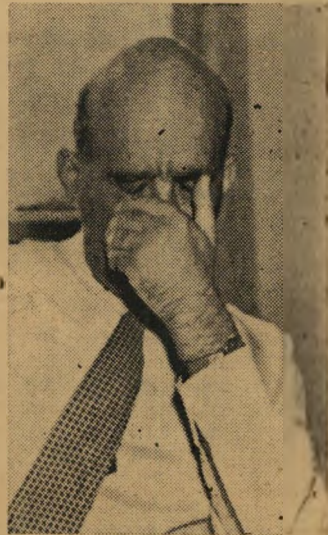
קרית בימאים. כעבור כמה חודשים הופיע שמו של הקצין בודינגר מחדש בבידועות. הפעם היה הוא הנאשם. נתברר שהקצין קיבל באופן בלתי-חוקי מקרר חשמלי ממוסד השייך לטול-בונה.

כמה אנשים, שזכרו את שמו של בודינגר מן הפרשה הקודמת, החלו חוששים שיש קשר כל שהוא בין נאמנותו הבלתי-רגילה של קצין המשטרה לשאיפות מפלגת-פועלי-ארץ-ישראל ובין העבירה הפלילית שיוחסה לו בקשר עם מוסד אחר, הקרוב אף הוא למפלגת-פועלי-ארץ-ישראל. הם התחילו צועקים חמס-בכנסת, הגישו שאילתה לשר המשטרה, השובתו של כבוד שיטריה, השר ה-אחראי היתה מיוחדת במינה. אמר הוא: הקצין אמנם נמצא אשם בקבלת מקרר



שר-המשטרה כבוד שיטריה במקום מקרר ללא חוק —

ועד סופה בלתי-חוקית לחלוטין, שלא היתה שום סמכות להוריד את המלחים מאנייהם. הדבר שלא נאמר על-ידי השופט, אך שהיה ברור לכל היושבים באולם בית-



שר-המשפטים חיים כהן החוק במקור

לקציני-משטרה בשפרעם. כך נוצר מצב ששומרי החוק של העתיד, פרחי הקצונה של המשטרה, נתקלים באדם שחוייב ב-עוון פלילי במקום שהם באים אליו כדי ללמוד כיצד לשמור על החוק.